

Պատուհան դեպի Եվրոպայի բուսական բազմազանություն

Ապրիլ, 2009

EURISCO-ի շնորհիվ բույսերի գենետիկական ռեսուրսներով հետաքրքրվող յուրաքանչյուր անձ կարող է տեղեկություններ ստանալ Եվրոպայի 38 երկրների ex situ հավաքածուների մշակաբույսերի և դրանց վայրի ազգակիցների 1.1 միլիոնից ավելի նմուշների վերաբերյալ:

EURISCO-ն՝ հին հունարենով “ես փնտրում եմ”, ինտերնետային կայքում տեղադրված կատալոգ է, որը պարունակում է տեղեկություններ Եվրոպական երկրների ex situ հավաքածուների վերաբերյալ: Դրանք Եվրոպայի 38 երկրների 255 հաստատություններում պահպանվող 1.1 միլիոնից ավելի նմուշների վերաբերյալ անձնագրային տվյալներ են: 1450 ցեղի և 8650 տեսակի նմուշները ներառում են մշակաբույսեր, կերային, վայրի և մոլախոտային բույսեր, ավանդական տեղական սորտեր և սելեկցիոն գծեր: Այդ նմուշները կազմում են Եվրոպայում պահպանվող ex situ հավաքածուների կամ գենետիկական բանկերի նմուշների կեսից ավելին և աշխարհում գոյություն ունեցող հավաքածուների մոտ 19%-ը: Դրանք արժեքավոր ռեսուրսներ են հետազոտողների, սելեկցիոներների և այլ շահառուների համար, որոնք օգտագործում են այս բազմազանությունը՝ ի նպաստ գյուղատնտեսության զարգացման: Կատալոգից օգտվողները կարող են փնտրել անհրաժեշտ տեղեկություններ՝ ըստ մշակաբույսի տեսակի, կարգաբանության, ծագման, աշխարհագրության, կարգավիճակի և այլ չափանիշների:

Մշակաբույսերի բազմազանության օգտագործման ընդլայնումը նպաստում է մշակաբույսերի արտադրության ավելացմանը, գյուղի զարգացմանը և տնտեսական աճին

EURISCO-ն տարածաշրջանում բույսերի գենետիկական ռեսուրսների առաջին կատալոգն է, որն արդեն իսկ օգտագործվում է որպես մոդել՝ այլ տարածաշրջանների երկրներում նմանատիպ նախաձեռնությունների իրականացման համար:

EURISCO-ի առաջացումը

Կենսաբազմազանությունը օրեցօր ավելի ու ավելի է կարևորվում որպես անհրաժեշտ ռեսուրս՝ տնտեսական, սոցիալական և բնապահպանական զարգացման համար: Միջազգային մի շարք կոնվենցիաներ և համաձայնագրեր սահմանել են այդ բազմազանության հուսալի պահպանումն ու կայուն օգտագործումը: Կենսաբազմազանության մասին կոնվենցիայի դրույթների կիրառումը հնարավորություն է տալիս դրոյինացնել կենսաբազմազանության պահանման և կայուն օգտագործման վերաբերյալ տեղեկատվության փոխանակման գործընթացը: Պարենի արտադրության և գյուղատնտեսության վարման համար օգտագործվող բույսերի գենետիկական ռեսուրսների (ՊԳԲԳՌ) վերաբերյալ միջազգային դաշնագիրը և ՊԳԲԳՌ-ի պահպանման և կայուն օգտագործման գործողությունների գլոբալ ծրագիրը մատնանշում են տեղեկատվական համակարգի անհրաժեշտությունը՝ պարենային ապահովության տեսակետից կարևոր մշակաբույսերի գենետիկական բազմազանության վերաբերյալ տեղեկատվությունը մատչելի դարձնելու նպատակով:

Բազմաթիվ նախաձեռնություններ, որոնց թվում է Համաեվրոպական կենսաբանական և լանդշաֆտային բազմազանության ռազմավարությունը, հաջողության հասնելու համար նմանատիպ տեղեկատվության կարիք ունեն: Եվրոպական երկրներում ՊԳԲԳՌ-ի վերաբերյալ տեղեկատվությունը մատչելի դարձնելու նպատակով Եվրոպական միությունը 2000թ. հաստատել է «Եվրոպական բույսերի գենետիկական ռեսուրսների ենթակառուցվածքի ստեղծում» ազգային կատալոգների և Եվրոպայի ex situ հավաքածուների համար որոնիչ կատալոգ՝ EURISCO-ի մշակման միջոցով՝ ծրագիրը (EPGRIS): EURISCO-ն պաշտոնապես մեկնարկել է 2003 թ. սեպտեմբերին:

Ներկայիս կարիքը դիվերսիֆիկացված սննդամթերքի նկատմամբ պահանջում է մշակաբույսերի գենետիկական բազմազանության ավելի լայն կիրառում

Ավանդական գիտելիքները
և մշակութային
բազմազանությունը
նպաստում են մշակաբույսերի
բազմազանության
օգտագործմանը՝
տարբեր եղանակներով և
նպատակներով

Ծրագրի ավարտից մինչ այսօր նկատվել է նմուշների վերաբերյալ տեղեկատվության հոսքի ավելացում՝ ընդգրկելով մոտ մեկ միլիոն նմուշ:

Ինչպես է գործում EURISCO-ն և ովքեր են մասնակիցները

EURISCO-ն բաղկացած է մի քանի հիմնական տարրերից: Տվյալների ընդհանուր չափորոշիչների ընդունումը համակարգի առաջին տարրն է: Մասնակից երկրների գենետիկական ռեսուրսների փաստաթղթավորման մասնագետները նպաստել են FAO/IPGRI-ի տարբեր մշակաբույսերի անձնագրային դեկլարացիաների մշակմանն ու բարելավմանը: Տվյալների չափորոշիչների ընդունումն ու կիրառումը անհրաժեշտ պայման է տեղեկատվական համակարգերում տվյալները փնտրելու և փոխանակելու համար: Երկրորդ հիմնական տարրը մասնակից երկրներում գենետիկական ռեսուրսների

Գենբանկի նմուշները իրենցից ներկայացնում են սելեկցիայի, հետազոտության և ուսուցման համար իրական և պոտենցիալ արժեք ունեցող գենետիկական նյութի շտեմարան է՝ նպաստելով պարենային ապահովությանը

ազգային կատալոգների ստեղծումն է՝ Կենսաբազմազանության մասին կոնվենցիայի պահանջներին համապատասխան: Յուրաքանչյուր երկիր լիովին պատասխանատվություն է կրում և ինքնիշխան իրավունքներ ունի որոշում ընդունելու տվյալների առկայության, ճշտության և ծավալի վերաբերյալ:

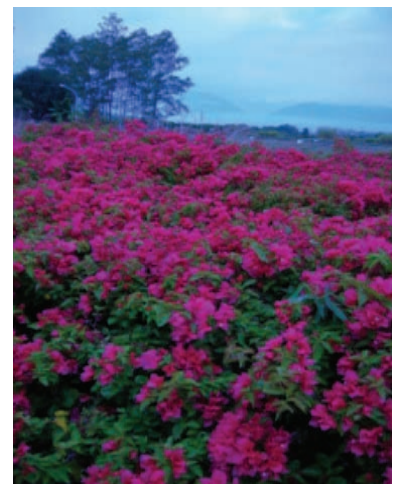
Երրորդ տարրը կոնտակտային անձանց ցանցն է, որոնք կապ են ստեղծում ազգային կատալոգների և EURISCO-ի միջև: Նրանք ապահովում են ազգային կատալոգների տեղեկատվության մուտքագրումը EURISCO: Արդյունքում, ստեղծվել է EURISCO-ի տեխնիկական ենթակառուցվածքը՝ որը ցույց է տալիս նաև Գենետիկական ռեսուրսների համընդհանուր տեղեկատվության ցանցի (SINGER) տարբերակը՝ ապահովելով Գյուղատնտեսական հետազոտությունների միջազգային խորհրդատվական խմբի (CGIAR) կենտրոններում պահպանվող ԲԳՌ-ի հավաքածուների տեղեկատվության մատչելիությունը:

Հայացք դեպի ապագա

EURISCO-ի ստեղծման երկրորդ փուլում աջակցություն է տրամադրվելու ազգային կատալոգների ստեղծմանը, կոնտակտային անձանց ուսուցմանը և համակարգի գործառնական հնարավորությունների ընդլայնմանը՝ շարունակելով բարելավել առկա տեղեկատվության ճշտությունը և ավելացնելով ծավալը: Աշխատանքները նպատակաուղղվելու են եվրոպական տեղեկատվական համակարգի ստեղծմանը, որը ընդհանրացնելու է ex situ և in situ տեղեկատվությունը՝ մեկ գլոբալ ինտեգրացիային համակարգի միջոցով կապ հաստատելով տեղեկատվական այլ աղբյուրների հետ:

Ներկայումս նմանատիպ միջոցառումները նախաձեռնվում են նաև այլ տարածաշրջաններում:

Ապագան կառուցվում է մեր բարեկեցության համար արժեքավոր բույսերի գենետիկական բազմազանության վերաբերյալ տեղեկատվության մատչելիության ապահովման և ապագա սերունդների համար բույսերի գենետիկական ռեսուրսների կարևորության մասին իրազեկության բարձրացման միջոցով:

Լուսանկարներ՝ Է.Բետենկուրտ և Ս.Գիաս
Թարգմանություն՝ Ալվինա Ավագյան: Խմբագրում՝ Հերիբնազ Լեմբերյան